

ROLUL POLIȚIEI ÎN PREVENIREA ȘI COMBATerea DISCRIMINĂRII

ROLUL POLIȚIEI ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Consiliul Europei

Acest ghid a fost creat în cadrul Planului de Acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova pentru perioada 2021-2024 și al proiectului Consiliului Europei „Consolidarea diversității și egalității în Republica Moldova”, finanțat de Regatul Țărilor de Jos.

Acesta include materiale didactice elaborate anterior în cadrul Programului Parteneriatului pentru Buna Guvernare II 2019–2022, finanțat de Uniunea Europeană și Consiliul Europei și implementat de Consiliul Europei.

Părerile exprimate în această lucrare aparțin în mod exclusiv autorilor acesteia și nu reflectă în mod necesar politica oficială a Consiliului Europei.

Reproducerea extraselor (până la 500 de cuvinte) este autorizată, cu excepția scopurilor comerciale, atâta timp cât se păstrează integritatea textului, extrasul nu este folosit în afara contextului, nu oferă informații incomplete sau nu induce în eroare în alt mod cititorul, datorită naturii, domeniului sau conținutului textului. Textul sursă trebuie întotdeauna menționat după cum urmează „© Consiliul Europei, anul publicării”. Toate celelalte solicitări privind reproducerea/traducerea integrală sau parțială a documentului trebuie adresate Direcției de Comunicații, Consiliul Europei (F-67075 Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Council of Europe Publishing

F-67075 Strasbourg Cedex

<http://book.coe.int>

Design copertă și layout:
Imprint Plus SRL

Foto: IGP

Printat de: Imprint Plus SRL

CUPRINS

DREPTURILE OMULUI	5
OBLIGAȚIILE POLIȚIEI ÎN LEGĂTURĂ CU DREPTURILE OMULUI	6
DREPTURILE OMULUI ÎN CAZ DE URGENȚĂ SAU SITUAȚII EXCEPȚIONALE	7
CE SUNT EGALITATEA ȘI NEDISCRIMINAREA?	9
EGALITATEA CA PRINCIPIU DE BAZĂ AL DREPTURILOR OMULUI	9
DISCRIMINAREA	9
CRITERIILE PROTEJATE PRIN LEGE ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII	11
BENEFICIARII PROTECȚIEI ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII	11
RASISMUL	12
SEXISMUL	12
HOMOFOBIA ȘI TRANSFOBIA	12
DISCRIMINAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI	13
INSTIGAREA LA DISCRIMINARE	13
DISCURSUL INSTIGATOR LA PREJUDECATĂ	13
OBLIGAȚIILE POLIȚIEI ÎN ASIGURAREA EGALITĂȚII ȘI NEDISCRIMINĂRII	16
INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ȘI OBLIGAȚIILE POLIȚIEI	17
PROFILAREA RASIALĂ SAU ETNICĂ	20
HĂRȚUIREA, HĂRȚUIREA SEXUALĂ ȘI OBLIGAȚIILE POLIȚIEI	22
ROLUL POLIȚIEI ÎN PREVENIREA DISCRIMINĂRII ÎN SOCIETATE	24
ROLUL POLIȚIEI ÎN CAZURILE DE DISCRIMINARE	25
UNDE ÎL TRIMITEȚI PE UN CETĂȚEAN CARE SE CONSIDERĂ DISCRIMINAT?	25
CE FACEȚI DACĂ REPREZENTANTUL CONSILIULUI PENTRU EGALITATE VĂ SOLICITĂ AJUTORUL ÎN TIMPUL REALIZĂRII UNEI INVESTIGAȚII?	26
CE FACEȚI ÎN CAZUL ACTELOR DE DISCRIMINARE CONSTATATE ÎN CAZUL MECIURILOR SPORTIVE?	26

CE FACEȚI CU PERSOANA CARE DISCRIMINEAZĂ SAU GENEREAZĂ INCIDENTE CARE AU POTENȚIALUL DE A FI CONSIDERATE FAPTE DE DISCRIMINARE?	26
CE FACEȚI DACA SUNTEȚI DISCRIMINAT PENTRU CA SUNTEȚI POLIȚIST?	27
CE PUTEȚI FACE PENTRU A COMBATE DISCRIMINAREA ÎN CADRUL COLECTIVULUI ÎN CARE LUCRAȚI?	27
CE SE ÎNTÂMPLĂ DACĂ POLIȚIȘTII DISCRIMINEAZĂ	28
ACTORII RELEVANȚI ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII ȘI COMBATerea DISCRIMINĂRII	30
CONSILIUL PENTRU EGALITATE	30
AVOCATUL POPORULUI	30
ORGANIZAȚIILE SOCIETĂȚII CIVILE	31
ALTE RESURSE	32
LEGISLAȚIE	32
CLIPURI VIDEO	32
CURSURI ONLINE	32
RAPOARTE, ANALIZE, STUDII	32
MANUALE	32

Capitolul 1

DREPTURILE OMULUI

Drepturile omului sunt standarde minime pentru o viață în egalitate și în demnitate. Ele reprezintă atât standarde morale, cât și norme codificate în tratatele internaționale, în Constituție și în legislația națională. Drepturile omului propun un cadru normativ care reglementează modul în care trebuie să ne comportăm unii cu ceilalți, dar și modul în care statul trebuie să se asigure de respectarea și protejarea drepturilor noastre.

Discriminarea este o încălcare a drepturilor omului.

O încălcare a drepturilor omului are loc atunci când nu sunt îndeplinite obligațiile statului cu privire la anumite drepturi ale omului. Încălcarea poate fi realizată fie prin:

- ▶ Acțiune (de exemplu o acțiune a statului limitează sau aduce atingere unui drept al omului și această încălcare nu este justificată). Exemple: tortura sau cenzura.
- ▶ Inacțiune (fără vreo justificare, autoritățile statului nu iau măsurile necesare pentru protejarea acestor drepturi). Exemplu: eșecul de a proteja o persoană care este victimă a unei infracțiuni.

Drepturile generează în mod corelativ două tipuri de **obligații**: obligații individuale și obligațiile Statului, ale autorităților.

- ▶ Fiecare persoană are responsabilitatea de a respecta drepturile celui alt.
- ▶ Autoritățile au obligația de a respecta drepturile omului, să le protejeze, să le asigure îndeplinirea și să le promoveze.

Protecția drepturilor omului începe la nivel național, iar mecanismele internaționale sunt accesate atunci când mecanismul național nu funcționează. Republica Moldova face parte din Consiliul Europei, care are un sistem de protecție a drepturilor omului bazat pe Convenția europeană a drepturilor omului și pe hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului. O decizie a Curții împotriva Republicii Moldova este un semnal de alarmă în legătură cu eșecul Statului de a proteja drepturile omului. În baza unei astfel de decizii, Statul trebuie să adopte măsuri care să asigure repararea răului generat prin încălcarea dreptului.

Obligațiile Poliției în legătură cu drepturile omului

Mandatul Poliției este acela de a asigura respectarea statului de drept și a drepturilor și libertăților fundamentale. Pe parcursul activității lor, polițiștii au obligația de a respecta, promova și apăra drepturile omului.

Exemplu:

atunci când împiedică sau depistează o infracțiune, polițiștii protejează drepturi ale omului cum sunt dreptul la proprietate, la viață, la integritate fizică și psihică, la libertate și securitate personală.

Rolul Poliției se concentrează asupra îndeplinirii principalelor obligații ale Statului:

- ▶ **Obligația de a respecta:** ca reprezentanți ai Statului, polițiștii trebuie să se abțină de la acțiuni ilegale și disproporționate. Încălările sau limitările nejustificate ale drepturilor omului sunt ilegale.
- ▶ **Obligația de a proteja:** polițiștii sunt primele persoane care pot lua măsuri în vederea protejării drepturilor omului, pentru a se asigura că oamenii se pot bucura pe deplin de drepturile lor, cu atât mai mult atunci când aceste drepturi sunt puse în pericol. Neluarea măsurilor necesare și adecvate constituie la rândul ei o încălcare a drepturilor omului.

Dat fiind rolul Poliției de a oferi servicii comunității, precum și relațiile cu comunitatea pe care forțele de poliție le au, putem vorbi și de un rol important jucat de acestea în activitatea de informare și conștientizare, de educare a publicului în privința drepturilor omului.

Drepturile omului depind unele de celelalte, realizarea unuia este facilitată de respectarea și îndeplinirea celui alt. În munca polițiștilor toate drepturile sunt importante, deși cu unele dintre ele ne întâlnim mai des: dreptul la viață, la libertatea și siguranța persoanei, dreptul de a fi protejat împotriva torturii, a reținerii și a tratamentelor inumane și degradante, egalitatea tuturor în fața legii și dreptul la protecție egală fără discriminare, interzicerea reținerii sau detenției arbitrare, dreptul la prezumția de nevinovăție, libertatea de exprimare, libertatea de asociere sau a întrunirilor pașnice, dreptul de proprietate.

În activitatea lor, polițiștii se pot confrunta cu crize, cu situații excepționale în care e nevoie de o reacție rapidă. În astfel de situații, polițistul este ghidat de valorile etice esențiale pentru munca sa, precum imparțialitatea, integritatea,

echitatea, egalitatea, dreptatea, onestitatea și respectul pentru drepturile omului. Drepturile omului sunt norme care implică informația din Constituție sau legislație, și ele reprezintă de asemenea valori care ghidează anumite atitudini și comportamente.

Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului:

Art.2: Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care **are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei** prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor.

Art. 4: Activitatea Poliției se desfășoară exclusiv în baza și pentru executarea legii, în interesul persoanei, al comunității și în sprijinul instituțiilor statului, **pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale și demnității umane**, prevăzute în Declarația universală a drepturilor omului, în Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, în Codul european de etică al poliției și în alte acte internaționale, în conformitate cu principiile legalității, respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, imparțialității și nediscriminării, controlului ierarhic permanent, răspunderii personale și profesionalismului, transparenței, respectării secretului de stat și al altor informații oficiale cu accesibilitate limitată.

Drepturile omului în caz de urgență sau situații excepționale

Unele drepturi sunt absolute (nederogabile) ceea ce înseamnă că exercitarea lor nu poate fi limitată în nicio situație. Nici în caz de război, nici în caz de stare de urgență sau pandemie nu pot fi limitate: dreptul la viață, dreptul de a nu fi supus torturii, dreptul de a nu fi ținut în sclavie, dreptul de a nu fi condamnat pentru infracțiuni care nu erau definite penal în momentul faptei, dreptul de a nu fi întemnițat pentru neplata unor datorii, dreptul la recunoașterea personalității, dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și religie. În cazul libertății religioase, exercitarea publică a acesteia poate fi însă limitată.

Restul drepturilor și libertăților pot fi limitate în condiții strict prevăzute în documentele internaționale. În situații excepționale cum ar fi starea de război sau orice alt pericol public ce amenință viața națiunii, inclusiv starea de urgență, exercitarea drepturilor și libertăților derogabile poate fi limitată în anumite situații și cu respectarea unor condiții stricte care sunt prevăzute în Articolul 4

din Pactul ONU privind drepturile civile și politice și în Articolul 15 din CEDO. Drepturile vor exista mai departe, exercitarea lor însă poate fi limitată prin lege, pentru obiective importante definite de Constituție cum ar fi sănătatea publică sau drepturile și libertățile altor persoane, de exemplu iar măsurile de restrângere vor fi adecvate, necesare și proporționale.

Exemplu:

pandemia COVID-19 a creat o situație excepțională care afectează întreaga populație și care amenință viața și bunăstarea comunității. Statul are obligația de a apăra dreptul la viață care e un drept absolut și de a lua măsurile pentru a limita impactul COVID asupra populației. Dată fiind starea de urgență, impactul asupra societății și riscul pentru viața persoanelor, Statul poate lua prin lege măsuri de limitare a unor drepturi cum ar fi dreptul de a dispune de propriul corp invocat de cei care menționează dreptul de a nu purta mască sau dreptul de a nu se vaccina. La fel pot fi limitate pentru o perioadă determinată și în mod proporțional dreptul la liberă circulație în cazul stabilirii unor reguli de carantină sau dreptul la libertatea întrunirilor. Persoanele care nu se vaccinează și care nu au acces la magazine în această perioadă pot susține că sunt discriminate. Ele într-adevăr sunt tratate diferit față de cei care sunt vaccinați sau au teste recente, numai că în acest caz restrângerea dreptului celor nevaccinați de a merge la cumpărături sau spectacole este un răspuns la criza de sănătate publică și la nevoia de a proteja dreptul la viață al tuturor.

Capitolul 2

CE SUNT EGALITATEA ȘI NEDISCRIMINAREA?

Egalitatea ca principiu de bază al drepturilor omului

Egalitatea înseamnă să îi tratăm pe toți semenii noștri la fel, să le respectăm demnitatea și drepturile indiferent de trăsăturile pe care ei le au sau de grupurile cu care îi asociem. Tratatul egal poate însă să implice uneori și să recunoaștem faptul că persoana din fața noastră este diferită, are un anumit specific și atunci să o tratăm adecvat cu respectarea elementului de identitate specifică. Dacă persoana din fața noastră este surdomută, pentru a putea comunica cu ea vom folosi limbajul mimico-gestual, cu un copil victimă a violenței sexuale vom discuta altfel decât discutăm cu o victimă a unui furt.

Egalitatea de șanse și tratament implică intervenția statului în cazul unei inegalități generalizate, de multe ori istorice. De exemplu, egalitatea de șanse și de tratament a femeilor în raport cu bărbații ține de recunoașterea rolului femeilor în societate prin asigurarea accesului acestora pe piața muncii și prin salarizare egală pentru muncă egală, prin asigurarea de facilități pentru creșterea copiilor și împărțirea echilibrată a muncilor casnice, asigurarea concediului maternal și paternal și accesul la concediul de creștere a copilului, prin adoptarea de măsuri pentru a preveni și sancționa violența domestică și violența împotriva femeilor, prin încurajarea prezenței femeilor în politică. Astfel de măsuri vin să echilibreze o moștenire istorică în care femeia a fost lipsită de drepturi.

Egalitatea de gen presupune drepturi egale pentru bărbați și femei la oportunități și resurse. Egalitatea de gen implică și faptul că bărbații și femeile trebuie tratați egal de către Poliție, cu toate că au parte de riscuri și nevoi diferite, care trebuie conștientizate și abordate în egală măsură.

Discriminarea

Toate drepturile omului sunt garantate în mod nediscriminatoriu tuturor oamenilor. Nediscriminarea implică tratarea decentă a tuturor oamenilor, fără prejudecăți sau stereotipuri.

- ▶ Discriminarea constă din tratamentul diferit care dezavantajează o persoană/sau mai multe persoane în realizarea unui drept. Tratamentul diferit se stabilește prin comparație cu alte persoane aflate în situații similare. În cazul discriminării, diferența de tratament apare în baza unui criteriu protejat care poate fi real sau prezumat: genul, etnia, dizabilitatea, religia, orientarea sexuală, vârsta, limba vorbită, și așa mai departe.
- ▶ Dreptul de a nu fi discriminat în exercitarea altor drepturi este încălcat atunci când Statul, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, nu reușește să trateze diferit persoanele care se află în situații semnificativ diferite, reacționând ca profesorul din fabula în care animalele primesc ca sarcină să se cațere în copac cât mai repede, fără a ține cont de faptul că în clasă sunt și maimuțe, și păsări, dar și elefanți sau pești.

Legea 121 din 2012 cu privire la asigurarea egalității oferă o definiție legală:

discriminare – orice deosebire, excludere, restricție ori preferință în drepturi și libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, precum și susținerea comportamentului discriminatoriu bazat pe criteriile reale, stipulate de prezenta lege sau pe criteriul presupuse;

discriminare directă – tratarea unei persoane în baza oricăruia dintre criteriile prohibitive în manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă. Exemplu dat în 1875 de scriitoarea Elizabeth von Arnim în „Elizabeth and her German garden”: *Bărbații primesc o marcă și jumătate sau două mărci pe zi și cartofi câți pot mânca. Femeile primesc mai puțin, nu pentru că ar munci mai puțin sau diferit, ci pentru că sunt femei și nu trebuie să fie încurajate.” Chiar dacă azi femeile trebuie plătite egal cu bărbații atunci când îndeplinesc munci similare, dese ori femeile nu sunt angajate deși au competențe egale pentru că există prejudecata că femeile tinere vor avea nevoie de concediu de maternitate.*

discriminare indirectă – orice prevedere, acțiune, criteriu sau practică aparent neutră care are drept efect dezavantajarea unei persoane față de o altă persoană în baza criteriilor stipulate de prezenta lege, în afară de cazul în care acea prevedere, acțiune, criteriu sau practică se justifică în mod obiectiv, printr-un scop legitim și dacă mijloacele de atingere a aceluși scop sunt proporționale, adecvate și necesare. Exemplu: *cerința precizată la angajare de experiență de muncă neîntreruptă este aparent neutră și eventual poate fi justificată ca un semn al seriozității. În mod real însă, o astfel de condiție dezavantajează femeile cu copii care și-au luat concediu de maternitate sau de creșterea copilului și persoanele cu boli cronice. Un alt exemplu: a fost considerată ca discriminare indirectă cerința din legislația elenă ca indiferent de sexul lor candidații la admiterea la școala de poliție să aibă înălțimea de cel puțin 1.70m. Această condiție aparent neutră afecta în mod disproporționat femeile.*

discriminare prin asociere - orice faptă de discriminare săvârșită împotriva unei persoane care, deși nu face parte dintr-o categorie de persoane identificată potrivit criteriilor stipulate de prezenta lege, este asociată cu una sau mai multe persoane aparținând unei astfel de categorii de persoane. Exemplu: *o persoană este hărțuită la locul de muncă pentru că este părinte al unui copil cu dizabilități sau pentru că partenerul sau soțul său este de o etnie sau religie minoritară, chiar dacă ea aparține majorității.*

Criteriile protejate prin lege împotriva discriminării

Legea 121 menționează în Art. 1 criteriile rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar. În Art. 7 Legea 121 menționează și orientarea sexuală ca fiind un criteriu de protecție împotriva discriminării.

Lista de categorii de persoane care pot fi extrem de vulnerabile și necesită protecția împotriva discriminării este determinată de nevoile sociale, de contextul social. Anumite grupuri au un potențial mai mare de a deveni ținta urii și a intoleranței: copiii, tinerii sau vârstnici, femeii, minoritățile etnice sau religioase, persoanele LGBT, persoane cu dizabilități, migranții sau refugiații. Cu toții ne-am putea afla la un moment dat într-o situație de vulnerabilitate și cu toții avem dreptul de a ne fi respectată demnitatea și identitatea.

Beneficiarii protecției împotriva discriminării

Beneficiază de protecție împotriva discriminării orice persoană care se consideră discriminată ca urmare a afilierii sale reale sau doar imaginate de făptuitor cu un anumit criteriu protejat menționat în legislația anti-discriminare. Beneficiază de protecție și persoana care este asociată de făptuitor cu un grup protejat. Un grup de persoane poate beneficia și el de protecția împotriva discriminării atunci când un criteriu comun stă la baza tratamentului diferit care li se aplică membrilor grupului.

Exemplu:

un anunț de închiriere de apartament care menționează explicit „exclus romi” sau „exclus moldoveni” reprezintă discriminare directă în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii pe criteriul etniei.

Rasismul

Rasismul are la bază credința că diferențe sociale și culturale pot fi explicate prin diferențe biologice sau ereditare bazate pe o așa-zisă „rasă”, ca modalitate de justificare a unor măsuri, politici sau norme care pornesc de la prezumția că o rasă (sau etnie) ar fi superioară alteia. O astfel de abordare contravine adevărului biologic referitor la existența unei singure rase: Homo Sapiens. Rasismul reprezintă intersecția dintre politici rasiste și idei rasiste care duc la inegalități rasiale.

Sexismul

Sexismul înseamnă să percepi și să judeci și să tratezi inegal oamenii în funcție de categorii precum sexul (care e determinat biologic) sau genul (care e determinat de așteptări socio-culturale). Sexismul se aplică atât bărbaților cât și femeilor, dar femeile sunt în general țintele frecvente ale sexismului de o manieră care duce la discriminare și contravine principiului egalității. Sexismul extrem implică hărțuirea sexuală, violul și alte forme de violență sexuală. Sexismul de zi cu zi ia diferite forme, unele dintre ele greu de recunoscut - spre exemplu, glume și comentarii despre femei, modul de reprezentare al femeilor în reclame prin o hipersexualizare a lor sau considerarea victimei violului ca parțial responsabilă.

Homofobia și transfobia

Homofobia reprezintă prejudecată, ură sau frică față de homosexualitate (adică persoanele care se simt atrase de persoane de același sex) sau față de persoanele care sunt identificate sau percepute ca fiind bisexuale, lesbiene, homosexuali, intersex sau trans (LGBTIQ) și care poate lua forma excluderii, evitării, discriminării, violenței împotriva acestora.

Transfobia reprezintă credințele, convingerile, atitudinile și comportamentele culturale negative, bazate pe prejudecăți, teama sau ura față de persoane trans sau față de variațiile identității ori expresiei de gen. Transfobia instituționalizată se manifestă prin sancțiuni legale, patologizare sau inexistența/lipsa de eficiență a unor mecanisme pentru a contracara violența ori discriminarea față de persoane trans. Transfobia socială se manifestă sub forma violenței fizice, a limbajului motivat de ură, discriminării, amenințării, marginalizării, excluziunii sociale, ridiculizării sau insultelor persoanelor a căror identitate de gen diferă de sexul biologic atribuit la naștere.

Discriminarea persoanelor cu dizabilități

În activitatea lor polițistii interacționează cu toate tipurile de persoane. Cum Biroul Național de Statistică menționează că în Moldova sunt peste 177000 de persoane cu dizabilități, reprezentând aproximativ 7% din populație, e firesc să lucreți cu persoane cu diferite dizabilități datorate deficiențelor lor fizice, senzoriale, psihice, mentale și/sau asociate. Organizația Națiunilor Unite în Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități arată că: *„Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.”*

În ceea ce privește Poliția,

- ▶ E important ca în comunicarea cu persoanele cu dizabilități, fie că sunt victime, fie că sunt suspecți, să se țină cont de specificul dizabilității acestor persoane, de drepturile și de nevoile lor, de barierele cu care se confruntă și care le pot limita exercitarea drepturilor.

Instigarea la discriminare

Instigarea la discriminare constă din orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei alte persoane sau a unui grup de persoane pe baza criteriilor stipulate de lege. Instigarea la discriminare constituie o formă de discriminare care atrage obligația de a proteja victima și de a sancționa fapta.

Exemplu:

O persoana publică lansează în cadrul unei emisiuni tv sau unui eveniment public afirmații ce vizează marginalizarea unui anumit grup din societate, de exemplu afirmând că acel grup nu are loc în societate.

Discursul instigator la prejudecată

Recomandarea de Politică Generală nr. 15 cu privire la combaterea discursului de ură („prejudecată” în terminologia legiuitorului național) adoptată de Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (CERI) din 8 decembrie 2015 definește discursul urii ca: *„advocacy, promovarea sau instigarea, în orice formă, denigrarea, ura și prezentarea negativă a unei persoane sau a unui grup de persoane, precum și orice hărțuire, insultă, stereotipizare*

negativă, stigmatizare or amenințare cu privire la o asemenea persoană sau grup de persoane și justificarea oricărei forme de expresie enumerate mai sus, în baza „rasei”, culorii, descendenței, originii etnice sau naționale, vârstei, dizabilității, limbii, religiei sau opiniei, sexului, genului, identității de gen, orientării sexuale sau altei trăsături personale sau statut.”

Răspunsul statului la discursul instigator, implică atât răspunderea contravențională, cât și cea penală. Ambele coduri definesc faptele motivate de prejudecată ca „idei preconcepute ale făptuitorului bazate pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă, (codul contravențional completează cu statutul de migrant sau azilant”) indiferent dacă fapta este comisă în privința persoanei care posedă astfel de caracteristici protejate, în privința bunurilor acesteia ori asociate cu aceasta sau în privința persoanei care acordă suport persoanelor ce posedă astfel de caracteristici protejate ori se asociază cu acestea, această asociere fiind una reală sau percepută ca fiind reală”¹

Calificarea în penal este condiționată, în principal, dacă prin acțiunile sale, făptuitorul instigă la violență față de grupul țintă (în baza considerentelor/criteriilor prevăzute de articolul 134²¹ alin. (1) din CP) sau dacă instigă la săvârșirea, față de acestea, a altor infracțiuni interzise prin cod. Propagarea genocidului sau a infracțiunilor împotriva umanității², a fascismului, a rasismului, a xenofobiei, precum și prin negarea Holocaustului³, la fel sunt considerate infracțiuni speciale, ce frecvent implică, ca manifestare, discursul motivat de prejudecată. În lipsa mesajului de violență sau mesajului instigator la săvârșirea infracțiunilor, și în lipsa elementelor constitutive a infracțiunilor speciale motivate prejudecată, faptele urmează a fi calificate contravențional.⁴

Faptele realizate prin intermediul furnizorului de servicii media, implică necesitatea de a sesiza Consiliul Audiovizualului în vederea sancționării persoanei juridice pentru admiterea „discurs care incită la ură”, potrivit Codului Serviciilor Media Audiovizuale⁵. Răspunderea furnizorului de servicii media, nu exonerează de răspundere persoana fizică ce a instigat la prejudecată sau ură – subsecvent, făptuitorul-persoana fizică este atrasă la răspundere contravențională.

¹ Art. 13421 alin. (1) din Codul Penal și art. 433 din Codul Contravențional;

² Art. 1352 „Propaganda genocidului sau a infracțiunilor împotriva umanității” din Codul Penal;

³ Art. 1761 „Încălcarea drepturilor cetățenilor prin propagarea fascismului, a rasismului și a xenofobiei și prin negarea Holocaustului” din Codul Penal;

⁴ Art. Art. 52 alin. (3), 69 alin. (3), 70 alin. (3), 701 din Codul Contravențional;

⁵ Art. Art. 17, 84 din Codul Serviciilor Media Audiovizuale;

*În alte circumstanțe decât cele enunțate, discursul/mesajul poate fi calificat ca instigare la discriminare și se constată de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, potrivit Legii 121/2012 cu privire la asigurarea egalității. Exemplu: *Persona interesată declară că, la data de 09 octombrie 2021 și la data de 11 octombrie 2021, în emisiunea postului de televiziune XX și pe portalul XX, au fost plasate informații referitoare la comiterea presupuselor fapte cu caracter infracțional violent de către anumite persoane concrete, despre care se menționează în reportaje, de mai multe ori, că sunt ceceni*⁶.*

⁶ A se vedea, Cauza CPEDAE nr. 260/21 din 19 ianuarie 2022

Capitolul 3

OBLIGAȚIILE POLIȚIEI ÎN ASIGURAREA EGALITĂȚII ȘI NEDISCRIMINĂRII

Dat fiind mandatul Poliției, respectarea principiul egalității în fața legii și al nediscriminării este de o importanță deosebită. Trebuie subliniată obligația impusă Poliției de a asigura pro-activ drepturile omului. Pentru polițiști, dat fiind mandatul lor de exercitare a puterii Statului, este esențial nu numai să nu discrimineze, ci și să apere persoanele care sunt discriminate.

Obligațiile Poliției implică:

- ▶ Luarea de măsuri eficiente pentru a proteja împotriva discriminării – de exemplu, luând măsuri împotriva infracțiunilor motivate de prejudecată,
- ▶ Susținerea și ghidarea potențialelor victime ale discriminării,
- ▶ Informarea sporită și educarea populației pe tematica egalității.

Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, Art. 26 alin. 1. lit a:

Polițistul își desfășoară activitatea profesională în interesul și în sprijinul persoanei, comunității și al instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii, fiind obligat să respecte cu strictețe drepturile, libertățile omului și demnitatea umană, să aibă comportament demn și respectuos pentru persoane, o atitudine fermă față de cei care încalcă legile.

Hotărârea Guvernului nr. 409 din 07.06.2017 cu privire la aprobarea Statutului disciplinar al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne subliniază că funcționarul este obligat: să respecte Constituția și legile Republicii Moldova, drepturile și libertățile fundamentale ale omului, să fie loial instituției din care face parte; să acționeze prompt și obiectiv la solicitările cetățenilor; să ia măsuri pentru apărarea vieții, sănătății, onoarei, demnității și averii cetățenilor în cazurile în care ei sunt amenințați de fapte ilegale sau alte pericole, indiferent dacă se află în timpul sau în afara orelor de serviciu; să demonstreze **respect față de orice persoană, în special față de grupurile vulnerabile.**

Capitolul 4

INFRAȚIUNILE MOTIVATE DE PREJUDECATĂ ȘI OBLIGAȚIILE POLIȚIEI

Infrațiunile motivate de prejudecată reprezintă fapte penale, săvârșite din motive de prejudecată față de un anumit grup de persoane sau față de o persoană. Făptuitorul selectează victima date fiind anumite calități personale ale acesteia sau apartenența sa, reală sau prezumată, la o anumită comunitate, sau atacă bunurile care sunt asociate cu o anumită comunitate. Infrațiunile motivate de prejudecată diferă de infrațiunile obișnuite prin motivația făptuitorului (latura subiectivă) precum și prin impactul asupra victimei, asupra comunității din care aceasta face parte și asupra societății.

Exemplu:

SB originar din Africa, cu domiciliul în Republica Moldova, în microbuz, vorbea la telefon într-o limbă străină. Un tânăr a început a-l agresat verbal utilizând cuvinte înjositoare, cum ar fi „țigan”, „maimuță”, „indian” și „negru” (traducere neoficială din rusă), aplicându-i o serie de lovituri pe față și corp. SB a depus o plângere la Inspectoratul de Poliție în care a inclus informații cu privire la utilizarea de către agresor a insultelor rasiale, care aveau intenția de a-l înjosi.

În 2021, Codul penal al Republicii Moldova a fost modificat pentru a interzice expres încălcarea drepturilor cetățenilor prin propagarea fascismului, a rasismului și a xenofobiei și prin negarea Holocaustului.⁷ În 2022, au intrat în vigoare modificările privind infrațiunile și contravențiile motivate de prejudecată.⁸ Codul penal, la art. 77, stabilește circumstanțele agravante ale unei fapte penale, între care lit. d) prevede: „săvârșirea infracțiunii din motive de prejudecată”.

Prin motive de prejudecată se înțeleg idei preconcepute ale făptuitorului bazate pe considerente de rasă, culoare, origine etnică, națională sau socială, cetățenie, sex, gen, limbă, religie sau convingeri religioase, opinii politice, dizabili-

⁷ [Legea nr. LP78/2021 din 23.04.2021](#) pentru modificarea unor acte normative.

⁸ [Legea nr. LP111/2022 din 21.04.2022](#) pentru modificarea unor acte normative

tate, orientare sexuală, identitate de gen, stare de sănătate, vârstă, stare civilă, indiferent dacă fapta este comisă în privința persoanei care posedă astfel de caracteristici protejate, în privința bunurilor acesteia ori asociate cu aceasta sau în privința persoanei care acordă suport persoanelor ce posedă astfel de caracteristici protejate ori se asociază cu acestea, această asociere fiind una reală sau percepută ca fiind reală.⁹

Infracțiunile motivate de prejudecată, simplificat vorbind, sunt o formă agravată a infracțiunilor interzise prin cod, săvârșite în baza unei liste de caracteristici protejate în temeiul art. 134²¹. Sistemul de drept penal național, recunoaște infracțiunile motivate de prejudecată sub două forme:

- ▶ Ca formă agravată a infracțiunilor prevăzute de cod, prin calificarea la circumstanțe agravante generale¹⁰ sau circumstanțe agravante speciale¹¹; sau
- ▶ Ca infracțiune specială¹²; de exemplu: art. 346, Instigarea la acțiuni violente pe motive de prejudecată.

În ceea ce privește rolul Poliției,

- ▶ Aveți obligația de a asigura egalitatea în fața legii. Indiferent de identitatea persoanei care vă solicită ajutorul atunci când consideră că drepturile sale au fost încălcate, aveți obligația legală de a trata persoana cu respect și de a-i apăra drepturile. Toate persoanele au dreptul la același tratament din partea poliției. Preferințele sau intoleranța polițiștilor pot constitui la rândul lor fapte de discriminare care atrag sancțiuni disciplinare și contravenționale sau pot duce chiar la atragerea răspunderii penale.
- ▶ Asigurați-vă că victima este în siguranță, inclusiv din punct de vedere medical, că se simte protejată.
- ▶ Informați victima în legătură cu posibilitatea de a obține asistență specială dacă e cazul și cu parcursul plângerii sale.
- ▶ Înregistrați plângerea și realizați audierile ținând cont de nevoile speciale ale victimei, cu respectarea confidențialității și evitând o nouă traumatizare a acesteia.

⁹ Articolul 134²¹ din Codul Penal

¹⁰ Art. 77 alin. (1) lit. d) din Codul Penal

¹¹ Art. Art. 145 alin. (2) lit. l), 151 alin. (2) lit. i), 152 alin. (2) lit. j), 155 alin. (2), 158 alin. (3) lit. g), 160 alin. (3), 162 alin. (11), 163 alin. (11), 164 alin. (3) lit. h), 165 alin. (2) lit. h), 166 alin. (2) lit. d1), 1661 alin. (2) lit. h), 167 alin. (2), 168 alin. (2) lit. e), 169 alin. (2) lit. c), 171 alin. (2) lit. g), 172 alin. (2) lit. h), 173 alin. (2), 177 alin. (2) lit. c), 178 alin. (2) lit. d), 184 alin. (2) lit. b1), 187 alin. (2) lit. g), 188 alin. (2) lit. g), 193 alin. (2), 197 alin. (2) lit. g), 206 alin. (2) lit. g), 211 alin. (2) lit. d), 212 alin. (3) lit. c), 215 alin. (2), 222 alin. (2) lit. b), 259 alin. (2) lit. g1), 282 alin. (11), 287 alin. (2) lit. e), 288 alin. (2) lit. d), 327 alin. (2) lit. d), 328 alin. (2) lit. b1) din Codul Penal

¹² Art. Art. 135-142, 176, 1761, 346, 347 din Codul Penal

- ▶ Autoritățile naționale au o obligație pozitivă de a investiga în mod aparte infracțiunile motivate de prejudecată atunci când există indicatori de prejudecată, elemente care ridică suspiciuni în acest sens. Eșecul sau succesul investigației depinde de respectul și de încrederea pe care reușiți să le construiți în raport cu victima sau cu comunitatea din care aceasta provine sau cu care a fost asociată¹³.

IGP a adoptat o instrucțiune care indică temeiul legal de acțiune și pașii procedurali în cazul infracțiunilor motivate de prejudecată.

Conform cazuisticii CtEDO, organele de drept au obligația de a analiza existența unei motivații de prejudecată chiar dacă victimele nu invocă acest aspect. Setul de indicatori care pot forma prezumția unei infracțiuni motivate de prejudecată:

- ▶ Subiectul pasiv al infracțiunii este cunoscut sau poate fi identificat ca fiind o persoană care face parte dintr-un grup vulnerabil (rom, homosexual, persoană fără adăpost etc.);
- ▶ Subiectul activ face parte din organizații extremiste, are tatuaje ce indică idei extremiste, este cunoscut ca făcând afirmații jignitoare cu privire la grupul din care face parte victima sau face astfel de afirmații în timpul cercetării penale;
- ▶ În analiza laturii subiective se observă că subiectului activ nu are o atitudine psihică negativă personală față de subiectul pasiv, ci față de comunitatea, grupul din care face parte; nu se identifică unul dintre motivele clasice (foloase materiale, gelozie etc.) Ale comiterii infracțiunii; poate exista un scop specific, cum ar fi crearea unei stări de frică sau alungarea comunității; vinovăția este directă sau preterintenționată;
- ▶ În analiza laturii obiective pot fi reținute unele circumstanțe ale infracțiunii, cum ar fi legătura lor cu un eveniment (marșul solidarității, sărbătoare națională sau religioasă etc.) Sau loc (cum ar fi cimitirul unui cult), afirmațiile făcute în timpul comiterii infracțiunii, modul de comitere (spre exemplu prin desenarea unei svastici pe un mormânt evreiesc).

¹³ Codul de Procedură Penală, prevede la art. 19 alin. (3) „Organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuțitului, învinutului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea”; precum și art. 96 alin. (1) pct. 2), 296 alin. (2), 385 alin. (1) pct. 6) CPP

Capitolul 5

PROFILAREA RASIALĂ SAU ETNICĂ

Profilarea implică clasificarea persoanelor în funcție de caracteristicile lor, de exemplu sexul, vârsta, etnia, sau religia. În cazul investigării unei infracțiuni, crearea unui profil al suspectului reprezintă în sine un instrument valoros, legitim. Pericolul este că profilarea poate duce la greșeli atunci când se corelează anumite caracteristici rasiale, etnice sau religioase cu anumite comportamente vizate ca fiind comportamente infracționale. O astfel de profilare rasială, dacă nu se bazează pe motive rezonabile și obiective și nu este aplicată adecvat contextului, are potențialul de a constitui o încălcare a demnității umane.

Exemplu:

„În urma unei serii de jafuri brutale produse în Viena, Austria, presupuse a fi fost comise de doi infractori cu pielea închisă la culoare, organelor de poliție li s-a solicitat să oprească toate grupurile de persoane de culoare pentru a li se verifica identitatea. În urma unui protest public, ordinul a fost modificat, fiind vizate «persoanele de culoare, de origine africană, în vârstă de aproximativ 25 de ani, 170 cm înălțime, de conformație athletică, purtând [...] jachete de fâș». În cursul unei singure zile, poliția a oprit și percheziționat 136 de bărbați de culoare fără ca vreunul dintre aceștia să fie găsit a avea o legătură cu jafurile. Oprirea persoanelor pe baza descrierii inițiale a suspectului este posibil să fie considerată un exemplu de discriminare directă, în timp ce utilizarea celui de al doilea profil nu ar constitui probabil discriminare. Este evident faptul că etnia unui suspect este importantă pentru identificarea acestuia. Totuși, aceasta nu poate constitui singura bază pentru luarea unor măsuri de aplicare a legii împotriva respectivei persoane.”¹⁴

¹⁴ FRA (2010), Ghid pentru înțelegerea și prevenirea creării profilurilor etnice discriminatorii, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, octombrie 2010, p. 15, disponibil la adresa: <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/understanding-and-preventing-discriminatory-ethnic-profil-ing-guide>.

Studiile au arătat că de cele mai multe ori profilarea este contra-productivă în soluționarea cazurilor. Un exemplu inclus în manualul realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene este acela că polițiștii pot utiliza profiluri care le sugerează să caute indivizi care vizitează în mod repetat anumite locații, care se întâlnesc și fac schimb de genți înainte să se despartă, care manifestă un comportament imprevizibil sau nervos sau care fac, în mod repetat, achiziții semnificative, achitând numai în numerar. Suspiciunea e determinată de un comportament relevant pentru infracțiune și nu de o caracteristică cum ar fi culoarea pielii sau etnia. Polițistul poate fi instruit să vizeze anumite grupuri sau poate ține cont de unul dintre aceste atribute atunci când acționează, dar identificarea în baza unor criterii protejate nu ar trebui să reprezinte motivația principală pentru o acțiune a Poliției. Acțiunea Poliției trebuie să se bazeze pe alți factori, stabiliți de legislația națională.

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (CERI) a adoptat **Recomandarea de politică generală nr. 11 privind combaterea rasismului și a discriminării rasiale în activitatea de poliție**, care definește „crearea unui profil rasial” ca „*utilizarea de către poliție, fără justificare obiectivă și rezonabilă, a unor criterii precum rasa, culoarea, limba, religia, naționalitatea sau originea națională sau etnică în activitățile de control, de supraveghere sau de investigare.*”

Capitolul 6

HĂRȚUIREA, HĂRȚUIREA SEXUALĂ ȘI OBLIGAȚIILE POLIȚIEI

Hărțuirea implică orice comportament nedorit care conduce la crearea unui mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator, având drept scop sau efect lezarea demnității unei persoane pe baza criteriilor stipulate de Legea nr. 121 din 2012 cu privire la asigurarea egalității.

Exemplu:

O persoană poate fi hărțuită la locul de muncă, la școală sau pe stradă. Hărțuirea implică o conduită necorespunzătoare care are loc pe parcursul unei perioade, este repetitivă sau sistematică și implică comportament fizic, limbaj vorbit sau scris, gesturi sau alte acte care sunt intenționate și care pot submina personalitatea, demnitatea sau integritatea fizică sau psihologică a oricărei persoane.

Hărțuirea sexuală, așa cum a fost definită de Consiliulul Europei, constă din orice formă de conduită verbală, non-verbală sau fizică, de natură sexuală, cu scopul sau efectul violării demnității unei persoane, în special atunci când se creează un mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau jignitor. În dreptul național hărțuirea sexuală este sancționată penal.

Articolul 173 din Codul penal al Republicii Moldova:

Hărțuirea sexuală, adică manifestarea unui comportament fizic, verbal sau nonverbal, care lezează demnitatea persoanei ori creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare cu scopul de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual nedorite, săvârșite prin amenințare, constrângere, șantaj,

Se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 140 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

În ceea ce privește rolul Poliției,

- ▶ atunci când preluați, audiați sau pur și simplu interacționați cu persoane care au fost victime ale hărțuirii sexuale sau ale altor infracțiuni privitoare la viața sexuală, este important să înțelegeți trauma victimei, să îi respectați reținerea și jena, să îi explicați respectul pentru confidențialitatea mărturiei sale și de ce este importantă preluarea informațiilor relevante pentru realizarea urmăririi penale.

Capitolul 7

ROLUL POLIȚIEI ÎN PREVENIREA DISCRIMINĂRII ÎN SOCIETATE

- ▶ Ca polițiști, este important să ajutați populația să înțeleagă impactul discriminării, al felului în care intoleranța poate duce la incidente violente care afectează structura unei întregi comunități.
- ▶ Pot fi desfășurate activități de educare și conștientizare care ajută ca măsură preventivă.
- ▶ Preventiv, poate fi realizată o cartografiere a diversității proprii comunități și a punctelor de tensiune.
- ▶ În cazurile în care conflicte sau potențiale fapte de discriminare deja au apărut, este importantă implicarea promptă și activă a polițiștilor pentru a detensiona situația, a încerca remedierea răului cauzat pe o cale amiabilă, iar dacă medierea nu reușește, atunci este important ca potențiala victimă să primească sprijin pentru a-și apăra drepturile.

Capitolul 8

ROLUL POLIȚIEI ÎN CAZURILE DE DISCRIMINARE

Unde îl trimiteți pe un cetățean care se consideră discriminat?

- ▶ Este important să îi explicați că, deși poliția nu are atribuții în ceea ce privește constatarea sau sancționarea discriminării, există alte autorități ale statului care îl pot apăra. Cetățeanul poate formula o plângere către Consiliul pentru egalitate sau depune o plângere în instanță, în funcție de ce își dorește să obțină ca remediu. În cazul în care persoana decide să formuleze plângerea în fața dumneavoastră, e important să o înregistrați și să o remiteți ulterior Consiliului egalității ca autoritate competentă.

E important ca petiționarul să știe că plângerea poate fi depusă prin orice mijloc legal (poștă, fax, e-mail, cu respectarea prevederilor Codului Contravențional, în partea ce privește condițiile unei plângeri electronice) sau poate fi expusă verbal în cadrul unei audiențe. Plângerea se depune în nume propriu. Atunci când e depusă în interesul altei persoane, e necesar acordul acesteia. Poate fi depusă și în interesul unui grup de persoane sau al unei comunități. Plângerea poate fi depusă la Consiliul pentru egalitate în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care se putea lua cunoștință de săvârșirea ei. Dacă termenul de un an a trecut, plângerea va fi declarată inadmisibilă de Consiliu. Similar, termenul de prescripție pentru intentarea unei acțiuni în instanță este tot de un an.

Pentru susținere din partea Consiliului pentru egalitate, site-ul www.egalitate.md oferă toată informația necesară, inclusiv un formular de plângere disponibil aici: <http://egalitate.md/depune-o-plingere/>. Informații suplimentare pot fi obținute la numărul verde: **0-8003-3388**.

- ▶ În ceea ce privește probele, persoana care se consideră discriminată poate depune absolut orice tip de probe pe care le consideră că ar fi utile în a dovedi faptul că a fost discriminată.

De aceea, este important să încurajați persoana care se consideră discriminată să noteze numele potențialilor martori, să includă înregistrări audio-video ale incidentului sau ale incidentelor dacă le are, să verifice dacă există fotografii, înscrisuri sau înregistrări care o pot ajuta în susținerea afirmațiilor sale.

Ce faceți dacă reprezentantul Consiliului pentru egalitate vă solicită ajutorul în timpul realizării unei investigații?

Poliția are rolul de a susține reprezentanții Consiliului pentru egalitate în realizarea atribuțiilor lor, și anume în timpul deplasărilor pe teren pentru a realiza investigații, sau când solicită documente și puncte de vedere atât de la autoritățile publice sau de la persoane private, dacă există dificultăți în îndeplinirea acestui mandat.

Mai mult decât atât, e de subliniat că Art. 71² din Codul Contravențional reglementează explicit că „*împiedicarea activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității cu scopul de a influența deciziile acestuia, neprezentarea în termenul prevăzut de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plângerilor, ignorarea intenționată și neexecutarea recomandărilor date de consiliu, împiedicarea sub orice altă formă a activității acestui se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 45 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.*”

Ce faceți în cazul actelor de discriminare constatate în cazul meciurilor sportive?

Multe din faptele de discriminare sunt definite ca fiind contravenții și instanțele de fond sunt cele care constată încălcarea prevederilor legale și aplică amenzi. Există însă și fapte de discriminare care pot fi constatate de polițiști. Un astfel de exemplu este prevăzut în Codul Contravențional la alin.(3) al Art.365³ privind încălcarea regulilor de comportament de către spectatorii la competiții sportive care prevede: „*Introducerea în sălile de sport, pe terenurile de sport sau pe stadioane a (...) simbolurilor cu conținut obscen, discriminatoriu, fascist ori extremist ori difuzarea lor prin orice mijloc în sălile de sport sau pe stadioane se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de unități convenționale ori cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 25 de ore.*”

Ce faceți cu persoana care discriminează sau generează incidente care au potențialul de a fi considerate fapte de discriminare?

- ▶ Într-o primă etapă e important ca persoana care discriminează să afle că faptele sale sunt ilegale și că pot atrage răspunderea civilă, contravențională, disciplinară sau chiar penală, după caz.
- ▶ În situația în care persoana nu a vrut să discrimineze, poate fi încurajată spre soluționarea conflictului pe cale amiabilă.

- ▶ În cazul în care aceasta persistă însă în faptele sale, prioritatea Poliției devine apărarea potențialei victime. În funcție de dorința victimei, Poliția o poate susține pentru a depune o plângere, o poate ghida în colectarea de probe care îi vor fi necesare pentru constatarea faptelor de discriminare.

Ce faceți dacă sunteți discriminat pentru ca sunteți polițist?

Oricine poate fi discriminat. Polițiștilor li se poate întâmpla să fie discriminați și în virtutea categoriei socio-profesionale de care aparțin. Există bancuri cu polițiști, unele bune, altele voit ofensatoare. Vi se poate întâmpla ca atitudinea cuiva să se schimbe nu numai în bine, ci și în rău atunci când află de statutul dumneavoastră de polițiști. Respectul pentru drepturile omului în general implică și respectul pentru demnitatea proprie și pentru funcția pe care o îndepliniți în societate. Un răspuns disproporționat, neadecvat nu vă avantajează și poate genera un conflict inutil care vă afectează nu numai poziția dumneavoastră, ci și imaginea Poliției în comunitate. În schimb, un răspuns ferm, respectuos, cu indicarea limitelor legale poate constitui și un bun prilej de educare a celui responsabil.

Ce puteți face pentru a combate discriminarea în cadrul colectivului în care lucrați?

- ▶ Adoptați un comportament respectuos în mod egal în raport cu colegii, colaboratorii, beneficiarii serviciilor.
- ▶ Învățați în mod continuu, participați la cursuri sau evenimente de profil.
- ▶ Încurajați colegii să fie respectuoși față de diversitate.
- ▶ În măsura posibilităților, organizați evenimente, ateliere pe tematica diversității și a non-discriminării și încurajați conlucrarea cu organizații și instituții active în domeniu.
- ▶ Răspundeți cu fermitate în toate cazurile de discriminare, de la glume sexiste, homofobe, rasiste, antisemite până la cazurile grave de hărțuire sau discriminare. Dacă aveți o funcție de conducere, interveniți imediat realizând o anchetă internă în vederea luării de măsuri disciplinare sau în sensul medierii conflictului, eventual cu sesizarea organelor ierarhic superioare dacă este cazul.
- ▶ Dacă sunteți ținta discriminării, începeți prin a atrage atenția făptuitorului subliniind faptul că prin comportamentul adoptat, actele sau faptele sale vă discriminează. Dacă făptuitorul nu reacționează atunci când îi atrageți atenția, este cazul să sesizați ofițerul ierarhic superior. Ca orice alt cetățean,

aveți și posibilitatea de a depune o plângere către Consiliul pentru egalitate sau de a formula o plângere în instanța civilă.

- ▶ În cazul în care fapta de discriminare vizează un coleg, e important să aveți o discuție cu acesta, să vedeți dacă are nevoie de ajutor.

Ce se întâmplă dacă polițiștii discriminează

În cazul constatării faptului că au discriminat, polițiștii nu sunt scutiți de la lege și suportă și ei sancțiunile, fie ele contravenționale, fie ele penale. Diferit însă de un simplu cetățean care discriminează, în cazul unui polițist care discriminează, sancțiunile care se impun pot fi suplimentare și atrag și răspunderea disciplinară date fiind obligațiile profesionale.

Codul Contravențional se aplică tuturor, inclusiv polițiștilor, așa cum subliniază Art. 16:

Persoanele care au săvârșit contravenții sunt egale în fața legii și a autorităților publice și sunt supuse răspunderii contravenționale fără deosebire de rasă, naționalitate, limbă, religie, sex, apartenență politică, avere, origine socială sau de orice altă situație.

Mai mult decât atât, încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor de către o persoană cu funcție de răspundere este sancționată ca infracțiune de Articolul 176 din Codul penal:

1. *Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință în drepturi și în libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, orice susținere a comportamentului discriminatoriu în sfera politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu:*
 - a) *săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere;*
 - b) *care a cauzat daune în proporții mari;*
 - c) *săvârșită prin amplasarea de mesaje și simboluri discriminatorii în locurile publice;*
 - d) *săvârșită în baza a două sau mai multe criterii;*
 - e) *săvârșită de două sau de mai multe persoane,*

se pedepsește cu amendă în mărime de la 750 la 950 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

- 2. Promovarea ori susținerea acțiunilor specificate la alin. (1), săvârșită prin intermediul mijloacelor de informare în masă, se pedepsește cu amendă în mărime de la 950 la 1200 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 160 la 240 de ore, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani.*
- 3. Acțiunile specificate la alin. (1) și (2) care au provocat din imprudență decesul persoanei ori sinuciderea acesteia se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 6 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice.*

Capitolul 9

ACTORII RELEVANȚI ÎN PROMOVAREA EGALITĂȚII ȘI COMBATEREA DISCRIMINĂRII

Legea 121 listează ca autorități cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității:

- a) Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității;
- b) autoritățile publice;
- c) instanțele judecătorești.

Consiliul pentru egalitate

Consiliul pentru egalitate este o autoritate publică autonomă, imparțială și independentă, creată în 2013 care are ca misiune prevenirea și protecția împotriva discriminării, asigurarea egalității, promovarea oportunităților egale și a diversității. Membrii Consiliului examinează corespunderea legislației în vigoare și a proiectelor de acte normative cu standardele privind nediscriminarea, monitorizează modul de implementare a legislației în domeniu, examinează plângeri și repun în drepturi victimele discriminării, informează și sensibilizează societatea în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare.

Mai multe informații: <http://egalitate.md>

Avocatul Poporului

Avocatul Poporului este o instituție independentă, complementară celor trei autorități publice clasice legislativă, executivă și judecătorească, care are ca mandat supravegherea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și a legalității, care implică și funcții de cercetare și control al administrației publice; mediere sau sugerare a unor noi măsuri legale; sancționare sau penalizare a autorităților, care provoacă prejudicii prin activitatea instituției.

Mai multe informații : <http://ombudsman.md>

Organizațiile societății civile

Anumite organizații neguvernamentale au ca mandat combaterea discriminării și promovarea egalității și ne pot fi parteneri în evenimente comune de educație, informare, conștientizare sau pot susține potențiale victime ale discriminării în demersurile lor.

Exemple:

Centrul de Drept al Femeilor,¹⁵ Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare,¹⁶ Centrul de Resurse Juridice din Moldova,¹⁷ Promo-LEX,¹⁸ Centrul de Informații Genderdoc-M,¹⁹ Motivație,²⁰ Centrul pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități,²¹ Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare,²² IDOM.²³

¹⁵ <https://cdf.md/>.

¹⁶ <https://progen.md/>.

¹⁷ <https://crjm.org/en/>.

¹⁸ <https://promolex.md/>.

¹⁹ <https://gdm.md/>.

²⁰ <https://www.motivatie.md/>.

²¹ <https://cdpd.md/>.

²² <https://egalitatedegen.md/>.

²³ <http://www.idom.md/>.

ALTE RESURSE

Legislație

Totalitatea legislației naționale și internaționale relevante poate fi găsită la <http://egalitate.md/legislation/>.

Clipuri video

Prezentarea Consiliului Egalității - <https://www.youtube.com/watch?v=Ov-gl9APwqk>

Spot video „Ce e discriminarea?” - <https://www.youtube.com/watch?v=09zX5ltFmUY>

Spot care explică discursul de ură - <https://www.youtube.com/watch?v=5ZVaPISqbRs>

Cursuri online

Curs online despre egalitate și nediscriminare realizat de **Consiliul pentru Egalitate**

Rapoarte, analize, studii

CRJM, Romanița Iordache, *Analiza [practicii judiciare și a Consiliului pentru egalitate privind egalitatea și nediscriminarea în Republica Moldova, iunie 2020](#)*, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/11/CRJM-Analiza-CPPEAE-2020-10.pdf>.

CRJM-ECPI, Pavel Grecu, Nadejda Hriptievschi, Romanița Iordache, Iustina Ionescu, Sorina Macrinici, *Analiza compatibilității legislației din Republica Moldova cu standardele europene în domeniul egalității și nediscriminării*, iulie 2015, disponibil la: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/07/CRJM-Studiu-Compat-legislatie-MD-EU-2015-07-1.pdf>.

CPD, *Dincolo de Status Quo! Studiu de fezabilitate cu privire la implementarea măsurilor speciale temporare și de acomodare rezonabilă pentru promovarea egalității de gen în sectorul Afacerilor Interne și Apărării*, 2020, disponibil la:

https://progen.md/wp-content/uploads/2020/12/7023_studiul_de_fezabilitate_mai_si_ma_final.pdf.

Manuale

[Manual de formare: Formare pentru polițiști din perspectiva drepturilor fundamentale, FRA- Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene \(2018\)](#)

Consiliul Europei, **Acțiunile poliției privind infracțiunile motivate de ură împotriva persoanelor LGBT: Formare pentru un răspuns profesionist al poliției – manual adaptat pentru Republica Moldova** (2021)

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE